

N2 (8) 2008

ლესბი / გეი / ბი / ტრანს ჟურნალი საქართველოში
LESBIAN / GAY / BISEXUAL / TRANSGENDER MAGAZINE IN GEORGIA

ჰომოსექსუალობა
საქართველოში

HOMOSEXUALITY
IN GEORGIA

HOMOGEORGICUS

სარჩევი / CONTENT

2	4	6	10	14	16	22	29
ქრონიკა	ქრონიკა	უფლებები	ჯანმრთელობა	რეპორტაჟი	ინტერვიუ	ისტორია	თემა
საქართველო	უცხოეთი	სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული	ქალთა სქესობრივი და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა	“კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება მომავალში” რეპორტაჟი ამსტერდამიდან	ეკლესია, ადამიანის უფლებები და ჰომო- მოსექსუალობა	განსხვავებულობა ტოტალიტარიზმის პირობებში	ჰომოფობია და მისი ქართუ- ლი სპეციფიკური ნიშნები
NEWS	NEWS	RIGHTS	HEALTH	REPORTAGE	INTERVIEW	HISTORY	THEME
Georgia	World	Hate crimes	Women's sexual and reproductive health	“Welcome to the Future” Report from Amsterdam's Gay Pride 2008	Church, human rights and homosexuality	Being “different” under authoritarian rule	Homophobia: Universal and Georgian aspects

გამომცემელი: ფონდი ინკლუზივი

სტამბა: შპს “სეზანი”
თბილისი, წერეთლის გამზ.140
ტელ: 357002
lika@cezanne-web.com

ქურანლის ელექტრონული ვერსია
განთავსებულია ფონდ ინკლუზივის
ვებ-გვერდზე
www.inclusive-foundation.org

ქურანლში გამოქვეყნებული
მასალების გამოყენების შემთხვევაში
ავსილაბელია წყაროს მითითება.

ქურანლი ვრცელდება უფასოდ
გამოცემა დაფინანსებულია
ჰოლანდიის ეროვნული ლგბ
ასოციაციის “სი-ოუ-სი ნიდერლანდისა”
(COC Netherlands) და
ჰაინრიჰ ბოლის ფონდის
(Heinrich Boell Foundation) მიერ.

ქურანლის დიზაინი:
pr'ntlock

ნომერზე მუშაობდნენ:
ეკა აღდგომელაშვილი
პაატა საბელაშვილი
კახა კეპულაძე
გიორგი მაისურაძე
თეო ხატიაშვილი
ჯონ ჰორანი
ნინო ბეგიშვილი

36

ART

„თაღლითი“ რე-
ჟისორის ტრაგი-
კული ისტორია

ART

Sergey Parajanov:
The tragic story of
a “fraud” director

Do you know that in Europe not
everyone is protected against

რედაქტორისგან / EDITORIAL

საზოგადოების დამოკიდებულება და მიმართება სექსუალობასთან და სექსუალურ ქცევა-სთან სხვადასხვა დროსა და სხვადასხვა კულტურებში იცვლებოდა და იცვლება. შესაბამისად, შეუძლებელია იმის ცალსახად განსაზღვრა, თუ რას შეიძლება ვუწოდოთ ადეკვატური სექსუალური ქცევა შესაბამისი კონტექსტის განსაზღვრის გარეშე.

მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანის სექსუალობას მრავალი ასპექტი აქვს (ფსიქოსოციალური, ქცევითი, სამედიცინო, ბიოლოგიური, კულტურული, ზნეობრივი) და მასზე საუბრისას არც ერთი ამ ასპექტთაგანი არ შეიძლება მივიჩნიოთ დომინანტურად, როგორც წესი, საზოგადოების დამოკიდებულება სექსუალური ქცევის მიმართ, ძირითადად, მორალური შეფასებებისა და კონტროლის საკითხებზეა კონცენტრირებული.

რელიგიური წარმოდგენების ზეგავლენით, სექსუალობა მჭიდროდ უკავშირდებოდა ცოდვის კატეგორიას, ხოლო სექსუალური ქცევის ნებისმიერი ფორმა, რომელიც არ უკავშირდება რეპროდუქციას, “არაბუნებრივად” მიიჩნეოდა.

რელიგიური წარმოდგენებისა და ნორმების გავლენა საკმაოდ ძლიერი იყო სექსოლოგიის, როგორც დამოუკიდებელი მეცნიერების ჩამოყალიბების საწყის ეტაპზეც, სექსოლოგიის ერთ-ერთი პიონერი, კრაფტ-ებინგი სექსუალობას განიხილავდა როგორც საშუმ და დესტრუქციულ ფენომენს, რომელიც უცილობლად უნდა დაქვემდებარებოდა სოციალურ კონტროლს.

სექსოლოგიაში XX საუკუნის პირველ ნახევარში დაწყებულმა კვლევებმა თითქმის მთლიანად შეცვალა წარმოდგენა ადამიანის სექსუალობის ბუნებაზე ფსიქოსოციალურ, სამედიცინო და ბიოლოგიური ასპექტების გათვალისწინებით. მიუხედავად ამისა, საზოგადოებათა უმეტესობაში ადამიანის სექსუალობის გამოვლინების სხვადასხვა ფორმების მიმართ დამოკიდებულების ჩამოყალიბებისას, კულტურული და რელიგიური ფაქტორი კვლავ მთავარ განმსაზღვრელ კრიტერიუმად რჩება.

ამგვარი გავლენა განსაკუთრებით საგრძნობია ქართულ კულტურაში. ამიტომაც, ჟურნალ “მეს” წინამდებარე ნომრის ძირითადი ნაწილი იმ ტენდენციების გააზრებას ეთმობა, რომელიც ჩვენს წარსულსა და აწმყოს ახასიათებს ჰომოსექსუალურ ორიენტაციასთან და ქცევასთან მიმართებაში.

Society's attitudes and approach to sexuality and sexual behaviour have changed at various times in various cultures and continue to change. Accordingly, it is impossible to determine unequivocally what can be described as proper sexual behaviour without deference to the appropriate context.

Despite the fact that there are many aspects to a person's sexuality (psychological, behavioural, medical, biological, cultural, moral) and none of these aspects can be considered dominant, society's attitude towards sexual behaviour, as a rule, is mainly based on moral assessments and issues of control.

The influence of religious notions and norms had a strong influence on sexology at the beginning stage of its establishment as an independent science. One pioneer in the field, Richard von Krafft-Ebbing (1840-1902), saw sexuality as a dangerous and destructive phenomenon which required strict social controls. Studies conducted in the first half of the 20th century, however, almost completely changed prevailing notions about the nature of human sexuality, thanks to new insight on psychological, medical and biological aspects of the matter. Nonetheless, cultural and religious factors continue to be the main determinant in how most people view differing forms of sexuality.

The influence of these factors remains especially perceptible in Georgian culture. That is why this issue of “Me” is devoted primarily to analysing tendencies in how Georgian society has viewed homosexual behaviour in the past and in the present.

ჯგუფის გაძლიერება

ფონდ ინკლუზივის მიერ ორგანიზებული შეხვედრების მონაწილეთა რიცხვი თანდათან იმატებს. წლის დასაწყისიდან ივლისის ჩათვლით 20-მდე სადისკუსიო, კინო და ქალთა კლუბის შეხვედრა ჩატარდა. საშუალოდ, თითო შეხვედრას 30 ადამიანი ესწრებოდა. დამსწრეთაგან 81 წელს პირველად დაესწრო ლონისძიებას. აღსანიშნავია ქალების რიცხვისა და აქტიურობის ზრდა. ვიზიტორთა საერთო რაოდენობის 60% ქალები შეადგენდნენ. იმატა კინოკლუბის დამსწრეთა რაოდენობამაც. კინოკლუბის შეხვედრებს საშუალოდ 40-დან 50-მდე ადამიანი ესწრებოდა.

Community empowerment

The number of people participating in meetings organized by the Inclusive Foundation is gradually increasing. From the beginning of the year through July, some 20 discussions, film showings and women's club meetings have been held, each attended by an average of 30 people. Of all the participants, 81 attended their first event this year. Women, especially, have become more engaged and more active. They account for 60 per cent of the total number of attendees. The number of people attending the film club has also increased and now averages 40-50 people per meeting.

სტატისტიკა

ბიოლის ფონდის ხელშეწყობით, 2008 წლიდან ჟურნალი “მე” ორენოვანი გახდა (ქართულ-ინგლისური) და გაიზარდა როგორც მისი ტირაჟი, ასევე გავრცელების არეალიც. ნაბეჭდი ვერსიის გარდა, მკითხველისათვის ჟურნალი ხელმისაწვდომია ელექტრონული ფორმითაც (ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ფონდის ვებ-გვერდზე www.inclusive-foundation.org). ჟურნალის ელექტრონული ვერსიების ჩამოტვირთვების რაოდენობამ 2008 წლის პირველ ნახევარში 2500-ს გადააჭარბა. იმატა ფონდის ვებ-გვერდის მომხმარებელთა საერთო რიცხვმაც. კერძოდ, ფონდის ვებგვერდს 4500-ზე მეტი უნიკალური მომხმარებელი ეწვია. გვერდზე განთავსებული ანგარიშებისა და ჟურნალების ჩამოტვირთვების საერთო რიცხვმა 3000-ს გადააჭარბა. ფონდი ინკლუზივი ჟურნალს და ვებ-გვერდს საზოგადოების ინფორმირებულობის ზრდისათვის იყენებს.

Statistics

With the help of the Heinrich Boell Foundation, “Me” magazine became bilingual (Georgian-English) in 2008. Its overall readership has increased and more copies are printed. The magazine is available in print form, as well as in PDF on the internet (at the Inclusive Foundation's website, www.inclusive-foundation.org). The number of PDF versions downloaded from the site in the first half of 2008 exceeded 2,500. The number of site users has also grown, and now exceeds 4,500. The total number of downloads of the magazine and other Inclusive reports from the website is over 3,000. The Inclusive Foundation uses the magazine and the website to better inform society about issues of concern to us.

ტრენინგები/სასწავლო ვიზიტი

ფონდის თანამშრომლებმა, ისევე, როგორც პარტნიორი ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა და მოხალისეებმა წელს სხვადასხვა ტრენინგებსა და სემინარებში მიიღეს მონაწილეობა. ტრენინგები ეხებოდა ჯგუფის წევრებისთვის ფსიქოლოგიური კონსულტაციების განწევისა და უსაფრთხო სქესობრივი ცხოვრების წესის დანერგვას. ფონდის წარმომადგენლებმა სტა-

21-22.07.08 გაეროს ეკონომიურმა და სოციალურმა საბჭომ (Eჩმშჩჩჩ) კონსულტატის სტატუსი კიდევ ორ ლგბტ ორგანიზაციას მიანიჭა. სხვ ლგბტ ორგანიზაციებთან ერთად, რომლებმაც უკანასკნელი 2 წლის განმავლობაში თანმიმდევრობით მიიღეს ანალოგიური სტატუსი, ახლა ნიდერლანდური ჩჩჩ და ესპანური ჩეჩჩჩ ისარგებლებენ. კონსულტაციური სტატუსი მეტად მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისათვის. ეს სტატუსი ხელმისაწვდომს ხდის მათთვის გაეროს შეხვედრებს. სტატუსი ორგანიზაციებს შეხვედრებზე დასწრების, ანგარიშების წარდგენის, მოხსენებით წარდგენისა და გაეროს შენობებში ღონისძიებათა გამართვის შესაძლებლობას აძლევს.

On 21-22 July, 2008, the UN's Economic and Social Cultural Council (ECOSOC) granted two more LGBT organizations the consultative status. The Netherlands' COC and Spain's FELGTB have now joined the ranks of other LGBT organizations granted analogous status over the past two years. Consultative status is especially important for civil organizations, as it allows them access to UN meetings. They can attend, submit reports and deliver speeches at UN meetings and stage events at UN buildings.

Hate crimes

The phenomenon of hate crime is not new to the world. The Holocaust, genocide, ethnic cleansing and other forms of identity-based persecution are all motivated by hatred. The discussion of such crimes in a separate context over the past few years has made it possible to elaborate concrete ways to combat the problem. In Georgia, both ordinary citizens and law-enforcement personnel have very scant information about the nature of such crimes. In the present article, I will attempt to inform our readers about this phenomenon on the basis of a recent OSCE working conference.

The OSCE's Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) has consistently worked on the issue of hate crimes at the international level. The OSCE's working definition of "hate crime" is as follows:

Offender typology

განასხვავებენ ამ ტიპის დანაშაულის ჩამდენ-
თა სამ ძირითად ტიპს:

- მორალური მოძალადე;
- რეაქციული ან შურისმაძიებლური;
- მესიანური;

პირველ შემთხვევაში, დამნაშაულს ჩადიან ძირითადად მოზარდები, რომლებსაც მხოლოდ შიშის დათესვა სურთ მოცემული ჯგუფის წარმომადგენლთა შორის, არ აქვთ კონკრეტული საბაზი და არ არიან რომელიმე ორგანიზებული ჯგუფის წევრები. ისინი ამ ქმედებებს ხშირად თვითდამკვიდრების მიზნით ჩადიან.

Three main categories of perpetrators of hate crimes are distinguished:

- "thrill seeker";
- reactive and retaliatory offender;
- mission offender.

The first type describes young people who simply want to sow fear among representatives of a given group, do not have a concrete reason to commit the crime and are not members of an organized group. They often commit these crimes to be accepted by peers.

The second type describes those who feel they have privileged rights, something that starkly sets them apart from the victim. As a rule, they do not have a criminal past and are not members of an organized group, though they may get help from such groups. They commit such crimes because they feel the group to which the victim belongs poses a threat to their own way of life. These perpetrators select a specific victim. They do not feel they are doing anything wrong and consider their actions to be a just response to this threat.

Mission offenders are often suffer from psychological disorders, hallucinations and impaired ability to reason and consider the social group of the victim to be evil, non-human or even animal. The offender also believes that his/her actions are dictated by supernatural forces and are aimed at cleansing the world of evil. They see their criminal actions as a response to the failures and misfortunes that they themselves have endured. Such criminals are often in rush to act, because they believe that evil must be stopped before it's too late. Statistically, this is the rarest type of hate crime.

Factors hindering the fight against hate crime

Work on this problem is further complicated by the fact that Georgia is one of the few member states of the OSCE whose legislation does not recognize such offences, which is

მეორე შემთხვევაში, საქმე გვაქვს პირებთან, რომელთაც საკუთარი უფლებრივი პრივილეგიებულობის განცდა აქვთ, რაც მკვეთრად მიჯნავს მათ მსხვერპლისაგან. როგორც წესი, მათ არ აქვთ კრიმინალური წარსული და არ არიან დაჯგუფების წევრები, თუმცა, შეიძლება, რომელიმე დაჯგუფების დახმარებას მიმართავდნენ. ასეთი ტიპის დანაშაულის საბაზად ხშირად სახელდება მსხვერპლის ჯგუფიდან მომდინარე საფრთხე დამნაშავის ცხოვრების წესის, სამსახურის, მისი სოციალური ჯგუფის მიმართ. დამნაშავეები კონკრეტულ მსხვერპლს ირჩევენ. მათ არ აქვთ დანაშაულის გრძნობა და თავიანთი ქმედებას სამართლიან პასუხად მიიჩნევენ.

მესიანური დანაშაულის ჩამდენნი სმირად ხასიათდებიან ფსიქიური დარღვევით, ჰალუცინაციებით, კონკრეტული მიზეზის მოძებნის უუნარობით და მსხვერპლის სოციალურ ჯგუფს აღიქვამენ ბოროტ, არაადამიანურ, ცხოველურ მოვლენად. ამ დროს დამნაშაულის ჩამდენს სწამს, რომ მისი ქმედება ნაკარნახევია ზებუნებრივი ძალების მიერ ქვეყნიერების ბოროტებისგან გასანმენდად. მათი რწმენით, დანაშაულებრივი ქმედება პასუხია იმ ბედუკუღმართობასა და ნარუმატებლობაზე, რომელსაც ისინი განიცდიან. ასეთი დამნაშავეები ჩქარობენ, ვინაიდან თვლიან, რომ ბოროტება მანამდე უნდა შეაჩერონ, სანამ ძალიან გვიან არ არის. სტატისტიკურად ასეთი ტიპის დანაშაულები ყველაზე იშვიათია.

5.

6.

7.

სარძევე ჯირკვლის მხარეს ხელი შემოდეთ თავქვეშ, მეორე ხელით ჩაატარეთ შემოწმება. გაიმეორეთ ის სქემა, რომელიც გამოიყენეთ ფეხზე გასინჯვის დროს. **მეექვსე ეტაპი**

გამოიკვლიეთ დვრილები. მათი როგორც გარეგნული მაჩვენებლები, ასევე შებენიერება. ორი თითით ოდნავ მოსრისეთ დვრილი და დააკვირდით, ხომ არ გაჩნდა გამონადენი. მნიშვნელოვანი ცვლილებების შემჩნევისას მიმართეთ ექიმს. ნუ შეეცდებით თვითონ დაისვათ დიაგნოზი, ეს კავალიფიციური სამედიცინო პერსონალის საქმეა.

ალგომენორეა — მტკივნეული მენსტრუაცია — მენსტრუალური ფუნქციის დარღვევა, რომელიც გამოიხატება შეტევითი ან ყრუ ტკივილით მუცლის ქვემო ნაწილში, წელისა და თეძოების მიდამოში.. ალგომენორეა მენსტრუალური ფუნქციის ერთ-ერთი ყველაზე ხშირი დარღვევაა და უარყოფითად მოქმედებს ქალის ზოგად განწყობაზე და შრომისუნარიანობაზე. ტკივილები იწყება მენსტრუაციის პირველ დღეს ან რამდენიმე დღით ადრე და წყდება მესამე, მეოთხე დღეს. იშვიათად თან ახლავს გულისრევის შეგრძნება, თავის ტკივილი, ტემპერატურული რეაქცია, საჭმლის მომნელებელი სისტემის მოშლა. ანსხვავებენ პირველად და მეორად ალგომენორეას. პირველადი ალგომენორეა განპირობებულია საშვილოსნოდან მენსტრუალური გამონადენის გაძნელებული გამოდევნით და ამის გამო სპაზმური შეკუმშვებით. მიზეზ-ფაქტორად შეგვიძლია დავასახელოთ ფიზიკური და გონებრივი გადაღლა, სხვა დაავადებების არსებობა და სხვა. ხშირად ასეთი მდგომარეობა გვხვდება სასქესო ორგანოების არასრული ჩამოყალიბების (ინფანტილიზმი) დროს, საშვილოსნოს უკან გადახრის, აბორტის შემდგომი ნაწიბურით საშვილოსნოს ყელის შევიწროების, საშვილოსნოს მანკების დროს.

მეორადი ალგომენორეა ყალიბდება სასქესო ორგანოების სხვადასხვა დაავადებების ფონზე: მაგალითად, ენდომეტრიოზი, მცირე მენჯში ანთებითი პროცესი, საშვილოსნოს სიმსივნეები, ნევრიტები და სხვა. პირველადი ალგომენორეის დროს ქალებს ურჩევენ დაიცვას შრომის და დასვენების რეჟიმი, შეამცირონ ფიზიკური დატვირთვა, შეზღუდონ სქესობრივი კონტაქტები. ტკივილების გასაყუჩებლად იყენებენ სხვადასხვა მოქმედების პრეპარატებს. მეორადი ალგომენორეის დროს საჭიროა პირველადი დაავადების მკურნალობა. გასხოვდეთ, თუ ტკივილები ძალიან შემანუხებელია, მიმართეთ ექიმ-სპეციალისტს, რათა გამოირიცხოს მეორადი ალგომენორეის არსებობა და დროულად მოხდეს ჩარევა.

აქმენორეა — მენსტრუაციის არარსებობა 6 თვის და

Lie down on a flat, firm surface, put the hand on the side of the breast to be examined under your head and perform the examination with your opposite hand. Repeat on the other side, as you did while standing up.

STEP 6

Study your nipples, both in terms of their outward appearance and how they feel. With two fingers lightly rub your nipples and see if there is any discharge. If you find any significant changes, see a doctor. Do not try to diagnose yourself, leave that to qualified medical professionals.

ALGOMENORRHOEA is menstrual pain, frequent frustration of menstrual function that manifests itself in sharp or dull pains in the lower part of the stomach, or in the vicinity of the waist and hips. Algomenorrhoea is one of the most common menstrual problems. It negatively impacts women's mood and ability to work. Pain generally begins on the first day of menstruation or a few days beforehand and end on the third or fourth day of the cycle. Occasionally, it is accompanied by nausea, headache, fever and digestive failure. There are two types – primary and secondary algomenorrhoea. Primary algomenorrhoea is brought on by problems with the discharge of menstrual fluid from the uterus and the resulting spastic contractions. Causes can include physical and mental exhaustion and the presence of other illnesses. The condition is common when the sex organs are not fully developed (infantilism), when the uterus is retracted, when the cervix is narrowed by lumps resulting from abortion or when there are other uterine defects.

Secondary agomenorrhoea develops against the backdrop of various other maladies of the sex organs, e.g. endometriosis, inflammatory processes in the lesser pelvis, uterine cancer and neuritis.

During primary algomenorrhoea, women are advised to rest as much as possible, reduce physical activity and limit sexual contact. Various medicines are used to treat the pain of algomenorrhoea. In case of secondary algomenorrhoea, the primary illness must be

Report from Amsterdam's Gay Pride 2008

წლევანდელი პრაიდი მაინც ძალიან გამორჩეული იყო. მის ფინანსურ მხარდაჭერთა შორის ისეთი მსხვილი კორპორაციები იყვნენ, როგორიცაა ING ბანკი და ექსპრესგზავნილების ფირმა TNT. ქალაქის მერი პირველი მიესალმა პრაიდის ნახევარ-მილიონიან მაყურებელს. მის გემს კვალდაკვალ ნიდერლანდების მთავრობის გემი მიჰყავებოდა,

This year, the teenagers' boat was followed by a boat carrying their parents. In addition, gays and lesbians from the Netherlands Antilles, a society less accepting of homosexuality, were allowed to show their pride in who they are. This year's parade was indeed exceptional. Among its sponsors were large corporations such as ING Bank and the TNT courier company. The mayor of the city was the first to welcome the half million spectators. His boat was

Amsterdam Gay Pride 2008 kicked off on Friday evening in the yard of the church where the Dutch queen was wed, though is more important for another reason. This yard is come to the pink basalt Homomonument, which is triangular in shape, just like the badges the Nazi regime made homosexuals wear. This monument, the first of its kind in the world, is dedicated to the gays who fell victim to the Nazis. It is probably symbolic that the tip of the triangle is pointing towards Anne Frank's house. I will never forget anything about the Amsterdam Pride Festival, as it serves as a constant reminder that "we are".

Paata Sabelashvili

Interview with Vasil Kobakhidze

The degree of homophobia in a country is influenced not only by the repressive attitude towards homosexuality of that country's traditional ideology and dominant religion, but also by the official position of concrete religious institutions and public remarks made by their representatives. Given the breadth of the topic, we will later devote a full issue of this magazine to religion and sexuality, but for now we will tackle the homophobic position of the church as a social institution and the reasons behind it. Our interviewee is Mr Vasil Kobakhidze, the author of numerous articles about the church and societal problems.

KOBAKHIDZE: The very concept of human rights is new for the Orthodox churches. The Russian Orthodox Church, which is the most ideologically active among them, has elaborated an Orthodox conception of human

In this connection, I would like to point out

იდეოლოგიურად ტოტალიტარული საზოგადოება, რომელიც უფრო ვარდების რევოლუციის შემდეგ ჩამოყალიბდა, მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს ნეგატიურ დამოკიდებულებას ჰომოსექსუალთა მიმართ. მით უმეტეს, როცა ეს რელიგიაზე დაფუძნებული იდეოლოგიაა. აქ ერთი მნიშვნელოვანი მომენტია. მართლმადიდებლურ თეოლოგიაში ძალიან საშიშ პიროვნებად ითვლება ნეოფიტი, ახლადმოქცეული ადამიანი, რომელიც ჭეშმარიტებაში დგას და მოვალეობად თვლის ჭკუა ასწავლის ყველას. პოსტსაბჭოთა ტიპის ნეოფიტი შეიძლება შევადაროთ 20-იანი წლების კომკავშირელს, რომელსაც ასევე გულწრფელად სწამდა საკუთარი სიმართლის, როცა აბეზღებდა მამას ვთქვათ, თეთრგვარდიელებთან კავშირის გამო. ჩვენი საზოგადოება ახლა არის რელიგიური ნეოფიტი. სამწუხაროდ, ჩვენი საზოგადოების დიდი ნაწილი მართლა იზიარებს სახელმწიფო იდეოლოგიად გაფორმებულ მართლმადიდებლურ ეთნონაციონალისტურ მითოლოგიას. მედია საშუალებების მეშვეობით და სახელმწიფოს ხელშეწყობით ეკლესია ცდილობს ეს იდეოლოგია საზოგადოების რაც შეიძლება დიდ ნაწილს მოახვიოს თავს. ეკლესია ამკვიდრებს შეხედულებას ბიოლოგიაზე, ისტორიაზე, მორალზე და ბუნებრივია, მოიზარებს რა თავის წევრებად მთელ საზოგადოებას, მათ სექსუალურ ცხოვრებასაც ის ხელმძღვანელობს. სხვა საკითხია აქვს თუ არა მას ამის უფლება მართლმადიდებლური თეოლოგიის მიხედვით. მე ვსაუბრობ მოცემულობაზე, როცა ხდება ეკლესიური ადამიანის დამოწმება და მანქურთიზაცია. ასეთ პირობებში სექსუალური (ცხოვრების რეგულაცია) არაა, დილით

The church is instilling in society its views on biology, history, morality and, considering all of society to be members of the church, even guides their sex lives. It is another issue as to whether it has the right to do this according to Orthodox theology. I am speaking about circumstances, where a church-going person is enslaved and brainwashed. Such people not

.....

There are pastors in the Episcopal Church who openly state that they are gay. This raises a very interesting issue. The Russian Orthodox Church – of which the Georgian church is an ideological appendage – has condemned their [gays'] existence. In their statement, they emphasize that it is a matter of concern when a member of the clergy openly admits being of that orientation. In effect, the Russian church

In Pako Tabatadze's case, the Patriarchate intervened culturally. They did not call directly to the TV station, rather they managed to get him kicked off the show through the intercession of the political leadership. For them, as is the position of the Romanian Church, homosexuality is not only behaviour directed against God, it also means being an enemy of the people. The security services should use the same methods against "enemies of the people and of the state" that the Cheka [Soviet secret police] used. The church has the same position in regard to non-Orthodox.

**Interviewed by
Ekaterine Aghdgomelashvili**

ABOUT VASIL KOBAKHIDZE

He has published numerous articles and given many interviews on matters of divinity and ecclesiastical/societal issues. On 23 December 2004, the Holy Synod of the Georgian Church forbade him from conducting church services over his public criticism of the Patriarchate. He left the priesthood altogether on 28 February 2007 in protest at the Patriarchate's pro-Russian policies and the years of humiliation and repression he had to endure.

რევოლუციამდელ რუსეთში ჰომოსექსუალური ურთიერთობები კანონით ისჯებოდა. ძალადობრივი ჰომოსექსუალური კავშირისათვის, დამნაშავეს ციხეში გადასახლება და კატორღა ელოდა. რაც შეეხება ნებაყოფილობით ჰომოსექსუალურ ურთიერთობებს, XX საუკუნის დასაწყისის რუსეთის იმპერიაში, ხელისუფლებაც და ეკლესიაც თვალს ხუჭავდა ასეთ შემთხვევებზე, მით უმეტეს, როდესაც საქმე არისტოკრატიული წრის წარმომადგენლებს ეხებოდა. ბოჰემურ სალონები, სადაც მამინდელი არისტოკრატია, მხატვრები და პოეტები იკრიბებოდნენ, საკმაოდ თავისუფალი იყო სექსუალური მორალისტური დოგმებისაგან. თუმცა, ჰომოსექსუალური სუბკულტურა მხოლოდ ინტელექტუალური და არისტოკრატიული წრით როდი ამოიწურებოდა. პარალელურად არსებობდა მეორე სუბკულტურაც, რომელიც კომერციული სექსით დაკავებულ ადამიანებს აერთიანებდა. XIX საუკუნის ბოლოსა და XX-ის დასაწყისში, ისევე, როგორც რუსეთის იმპერიის სხვა დიდ ქალაქებში, თბილისშიც არსებობდა ადგილები, ე.წ. “პლშკები”, სადაც სექსუალური პარტნიორის პოვნა იყო შესაძლებელი. ორთაქალის ბალები და გოგორდის აბანოები ამდგავარ ადგილებად იყო ცნობილი. კინტოები, რომლებიც ამ სუბკულტურის ნაწილს წარმოადგენდნენ, ორგანულად თანაარსებობდნენ სხვა ქალაქურ სუბკულტურებთან, (გრიშაშვილის “ძველ თბილისში” საკმაოდ საინტერესოა აღწერილი ეს სუბკულტურა. ამ თემის გამოძახილს აკა მორჩილაძის რომანშიც ვხვდებით - “გადაფრენა მადათოვზე და უკან”). ჰომოეროტიული თემატიკა საკმაოდ პოპულარული იყო XX საუკუნის 20-იანი წლების ქართულ სახვით ხელოვნებაშიც. ოქტომბრის რევოლუციამ მნიშვნელოვნად შეცვალა სიტუაცია სამართლებრივი თვალსაზრისით. ეკლესიის მსგავსად, ბოლშევიკებიც ეწინააღმდეგებოდნენ სექსუალურობის ყოველგვარ გამოვლინებას, რომელიც არარეპროდუქციული იყო და კონტროლს არ ექვემდებარებოდა (ბოლშევიკების შემთხვევაში, სახელმწიფოს კონტროლს). დასავლეთელი “სექსუალური განთავისუფლებისათვის” მებრძოლი მემარცხენეების უმრავლესობის მსგავსად, ბოლშევიკები ჰომოსექსუალობას “ბურჟუაზიული გახრწნილების” გამოვლინებად თვლიდნენ. ბოლშევიკების რწმენით, პროლეტარული რევოლუციის შემდეგ ჰომოსექსუალობა, ისევე, როგორც “სექსუალური გარყვნილების”

In pre-revolutionary Russia, homosexual relations were forbidden by law. A person convicted of homosexual rape would be sent to a labour camp in Siberia. When it came to consensual homosexual relationships, however, both the authorities and the church turned a blind eye, particularly when the matter concerned representatives of the aristocracy.

At that time aristocrats, artists and poets would gather at Bohemian salons, which were relatively free from moralist dogma about sexuality. But the homosexual subculture was not limited to intellectual and artistic circles. There was another subculture, which brought together those engaged in prostitution. In the late 19th and early 20th centuries, there were places in Tbilisi, just as there were in other large cities of the Russian Empire, so-called “pleshkas”, where gays could find sexual partners.

In Tbilisi, the Gardens of Ortachala and the Sulphur Baths were known as such places. Kintos, who were a part of this subculture, lived alongside urban subcultures (an interesting description of the Kinto subculture can be found in Ioseb Grishashvili’s “Old Tbilisi”; the issue is also tackled in modern writer Aka Morchiladze’s “Flight over Madatov and Back”). In addition, homoerotic themes were especially popular in Georgian visual arts in the 1920s.

The October Revolution in 1917 brought about significant legal changes. Like the Church, the Bolsheviks opposed all outward manifestations of sexuality that did not have a reproductive purpose and were not subject to control (in the case of the Bolsheviks, state control). Just like in the western left-wing “sexual liberation” campaigners, Bolsheviks considered homosexuality to be a manifestation of “bourgeoisie perversion”.

The Bolsheviks were confident that after the proletarian revolution, homosexuality, like other forms of “sexual perversion” would completely disappear. But the Bolsheviks were just beginning to gather their strength; the state was weak and the future was uncertain.

1. The term “pleshka” dates back to the Soviet period and refers to a monument erected in honour of the soldiers who fell in the Battle of Plevny, located near one of the entrances to modern-day Moscow’s “Chinatown” Metro stop. Between sets of stairs leading up to the metro station, there is a boulevard which to this day is known as a gathering place for Moscow’s gays.
2. “Kintos were a class of street merchants in Tbilisi in the late 19th-early 20th century. They were known for their distinctive dress and flamboyant behaviour.”

დასავლეთ ევროპაში მიმდინარე ჰომოსექსუალობის ფსიქიატრიზაციის პროცესმა გავლენა რუსეთზეც იქონია, მათ შორის სამართლებრივი კუთხითაც. მიუხედავად იმისა, რომ პოსტრევოლუციურ რუსეთში ჰომოსექსუალური ურთიერთობების დეკრიმინალიზაციის ინიციატორები კადეტები და ანარქისტები იყვნენ და არა ბოლშევიკები. საბჭოთა მედიკოსები და იურისტები დიდხანს კეკლუცობდნენ ამგვარი “შუამნაური კანონმდებლობით”: “საბჭოთა კანონმდე-

For a long time, Soviet doctors and lawyers flirted with such "humanist legislation". The 1930 edition of the Great Soviet Encyclopaedia reads: "Soviet legislation does not recognize crimes against morality. Proceeding from the interests of society,

გენერალ-ლეიტენანტი ივანე ჯავახიშვილი (1935 წლის ნოემბერი)

In contrast to the Russia of the early 1920s, when the Bolsheviks spoke of “progressiveness” and taking a medical approach to issues of sexuality, in 1934 homosexuality went from being a medical disorder to an act targeted against society’s morals, a crime against the state. Little by little, homosexuality came to be associated with anti-state activities.

4. კანონში "სათანადო ცვლილებების" მიხედვით, რომელიც ძალაში 1934 წლის 7 მარტს შევიდა, მამათმავლობა სისხლის სამართლის დანაშაულად გამოცხადდა საბჭოთა კავშირის ყველა რესპუბლიკაში. თუმცა, აქვე უნდა ითქვას, რომ რუსეთისაგან განსხვავებით, საქართველოში, აზერბაიჯანში, თურქმენეთსა და უზბეკეთში მეფის რუსეთის დროს არსებული კანონი მამათმავლობის შესახებ, არც მანამდე გაუქმებულა. აკადემიკოს კონის აზრით, ეს შესაძლოა გამოწვეული იყო "ამ ქვეყნებში შოპონიესუალური პრაქტიკის ფართო გავრცელებით". (И.С. Кон. «Лунный свет на заре». М.1998)

ბა დაავადებიდან და საზოგადოებრივი მორალის წინააღმდეგ მიმართული მოქმედებიდან, სახელმწიფო დანაშაულად იქცა. ნელ-ნელა აქტუალური გახდა ჰომოსექსუალობის დაკავშირება ანტისახელმწიფოებრივ მოქმედებასთან. ვილჰელმ რაიხი წერდა, რომ 121 სტატიის მიღების შემდეგ, საბჭოთა კავშირში ჰომოსექსუალობა, ბანდიტიზმი, კონტრევოლუციური მოქმედება და შპიონაჟი ერთ რანგში განიხილებოდა, როგორც დანაშაული სახელმწიფოს წინაშე. ცნობილი დისიდენტი ვალერი ჭალიძე ნაშრომში, რომელიც საბჭოთა კავშირის პერიოდში სისხლის სამართლის დამნაშავეთა ყოფასა და ქურდული სამყაროს სოციალურ ინსტიტუტად ჩამოყალიბებას ეხება წერს: “როგორც ჩანს, საბჭოთა ხელმძღვანელობა მართლა თვლიდა ჰომოსექსუალობას პოლიტიკურ დანაშაულად”. ასეთი დასკვნის საბაზს ქალიძეს ის ფაქტიც აძლევდა, რომ სტალინის სიცოცხლეში ჰომოსექსუალთა დევნა-დაკავებით მილიცია კი არა, სწორედ სახელმწიფო უშიშროება იყო დაკავებული.

ჰენრიხ იაგოდა, რომელიც იმ წლებში უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილე იყო, 1933 წელს (ჯერ კიდევ საკანონმდებლო ცვლილებამდე), სტალინისადმი მიწერილ რაპორტში წერს “პედერასტთა დაჯგუფების” წევრების დაპატიმრების შესახებ, რომლებიც “ქმნიდნენ სალონებს, გარყვნილების ბუნაგებისა და პედერასტთა მცირე ჯგუფების გაერთიანებას, შემდგომში მისი ჯაშუშური ქსელად ჩამოყალიბების მიზნით”. მოგვიანებით, ისევ სტალინისადმი მიწერილ წერილში ის წერს: “პედერასტების აქტივი, იყენებს რა პედერასტული წრეების კასტურ ჩაკეტილობას უშუალოდ კონტრევოლუციური მიზნებისათვის, პოლიტიკურად ხრწნიდა ახალგაზრდებს საზოგადოების სხვადასხვა ფენებში, ასევე ცდილობდა შეეღწია წითელ არმიასა და ფლოტში”. შემორჩენილია სტალინის მინაწერი ამ დოკუმენტზე: “საჭიროა ნაძირალები სამაგალითოდ დაისაჯონ, კანონმდებლობაში კი სათანადო ცვლილება შევიდეს”.

აღარსად ჩანდნენ ჰომოფობიურად განწყობილი ლიბერალებიც, რომლებიც მეცნიერების გაიდვალების გამო, ერთგვარი შემყნარებლური ქედმაღ-

Wilhelm Reich wrote that after the adoption of Article 121, homosexuality in the Soviet Union was viewed as being on the same level as banditry, counter-revolutionary activity and espionage and as a crime against the state.

Noted dissident Valeri Chalidze, in a work devoted to lifestyles of criminals and the establishment of social institutions of organized crime in the Soviet Union, wrote: “It seems that the Soviet leadership indeed considered homosexuality to be a political crime.” Chalidze came to this conclusion in part because, during Stalin’s lifetime, homosexuals were arrested and persecuted not by the police, but by the state security bodies (Cheka, NKVD, KGB).

Genrikh Yagoda, who at that time was deputy head of the NKVD, wrote in a 1933 (just before the adoption of the legislative changes) report to Stalin that he had imprisoned members of “groups of pederasts” who had been “opening salons and dens of perversion in order to unite smaller groups of pederasts with the ultimate aim of establishing spy networks”.

In a later letter to Stalin, Yagoda wrote: “The union of pederasts has been using the caste-based and shuttered nature of pederast circles for directly counter-revolutionary purposes, politically corrupting young people of various strata of society and trying to penetrate into the Red Army and Navy.” When he received the document, Stalin wrote on it: “These scoundrels must be punished to set an example and relevant changes should be entered into legislation.

The homophobic liberals, who had idealized medicine and spoke of a sort of condescending tolerance for “unfortunate sick people who must be approached in a humane way”, were now nowhere to be found, as they were replaced in the movement by “proletarian

3. Reich W. Sexualität im Kulturkampf: zur sozialistischen Umstrukturierung des Menschen. Copenhagen: Sexpol-Verlag, 1936

4. Чалидзе В. «Уголовная Россия». М. 1990

5. According to the “relevant changes” in legislation, which entered into force on 7 March 1934, sodomy was declared a criminal offence in all of the Soviet republics. It should also be noted, however, that, in contrast to Russia, there had already been a law on homosexuality on the books in Georgia, Azerbaijan, Turkmenistan and Uzbekistan. The law had taken effect when these countries were part of the Russian empire and had not been invalidated under Soviet rule. Igor Kon speculates that this law had been in place because “homosexual practice was widespread in these countries”. (See: И.С. Кон. «Лунный свет на заре». М.1998)

6. This is the common name for an event that took place on 30 June 1934, in which Hitler had some 200 SA members slaughtered in a single night in an effort to do away with his political opponents. They included Ernst Rohm, who at the time led the Brown Shirt police. The majority of the repressed people were homosexual and for this reason, this date is considered to mark the beginning of the terror against homosexuals in Germany.

ლობით საუბრობდნენ “საბრალო ავადმყოფებზე”, რომლებიც ჰუმანურ მოპყრობას საჭიროებდნენ. მათ “პროლეტარი ჰუმანისტები” ჩაენაცვლნენ.

თუკი ჩეკისტების ენაზე ჰომოსექსუალობა მჭიდროდ დაუკავშირდა კონტრრევოლუციასა და ჯგუფურ შპიონაჟს, ფართო მასებისათვის გასაგებ ენაზე ჰომოსექსუალთა ქვეყნის მტრად შერაცხვისათვის იდეოლოგიურ საფუძველს მაქსიმ გორკი ამზადებს. 1933 წელს, გაზეთ პრავდასა და იზვესტიაში ქვეყნდება მისი ცნობილი წერილი “პროლეტარული ჰუმანიზმი”: “ათობით კი არა, ათასობით ფაქტი მეტყველებს ევროპის ახალგაზრდებზე ფაშიზმის დამანგრეველ, გამრყენელ გავლენაზე. ფაქტების ჩამოთვლა — საზიზღრობაა, გონებაც არ უნდა გადატვირთო ბურჟუაზიის მიერ დიდი მონდიშობით შეთხზული და გავრცელებული სიბნელური, რაც სულ უფრო და უფრო დიდი ფართო მასშტაბებს იძენს. უბრალოდ, მინდა აღვნიშნო, რომ ქვეყანაში, სადაც პროლეტარიატის ვაჟკაცური და წარმატებული მმართველობაა, ახალგაზრდობის გამრყენელი ჰომოსექსუალობა სოციალურ დანაშაულად მიიჩნევა და ისჯება, დიდი ფილოსოფოსების, მეცნიერების, მუსიკოსების “კულტურულ ქვეყანაში” კი ჰომოსექსუალები თავისუფლად და დაუსჯელად მოქმედებენ. უკვე გავრცელდა სარკასტული გამოთქმა: “განადგურეთ ჰომოსექსუალობა და ფაშიზმი გაქრება!”

წერილის გამოქვეყნებიდან 2 თვის შემდეგ, გერმანიაში “გრძელი დანების ღამეს”, მოუხედავად დამსახურების ნაცისტების და უშუალოდ ჰიტლერის წინაშე, თითქმის მთლიანად ეწირებიან ერნსტ რომი და მასთან დაახლოებული პირები. თუმცა, გორკის წინასწარმეტყველების საპირისპიროდ, ფაშიზმი ამით არ გამქრალა გერმანიაში, ისევე, როგორც ჰომოსექსუალთა რიცხვი არ შემცირებულა “საბჭოთა მოქალაქეთა” შორის.

1934 წლის მაისში, საბჭოთა კავშირში ჰომოსექსუალთა მიმართ დამოკიდებულების ამგვარი მკვეთრი ცვლილებით შემფოთებულმა ცნობილმა ინგლისელმა კომუნიტმა ჰარი ვაითმა, რომელიც თავადაც ჰომოსექსუალი იყო, წერილით მიმართა სტალინს, რომელშიც ცდილობდა აეხსნა სტალინისათვის, რომ “მამათმავლობისათვის სამართლებრივი პასუხ-

humanists”. For the Chekists (secret police), homosexuality was closely associated with counter-revolution and espionage. This was translated into the language of the masses by Maksim Gorkiy, who laid the ideological foundation for declaring homosexuals enemies of the state.

In 1933, his famous article “Proletarian Humanism” was published in the state newspapers Pravda and Izvestiya. In it, he wrote: Not dozens, but thousands of facts speak to the destructive and corrupting influence of fascism on the youth of Europe. Listing such facts is a disgusting pursuit – you shouldn’t even bog down your mind with the filth so enthusiastically created and spread by the great bougeouise, which is taking on greater and greater dimensions.

I just want to point out that in a country that is bravely and successfully ruled by the proletariat, homosexuality, which corrupts the youth, is considered a social crime and is punished accordingly. By contrast, in the “cultured” countries of great philosophers, scientists and musicians, homosexuals act freely and impudently. A sarcastic saying has even appeared: “Destroy homosexuality and fascism will disappear!”

Two months after the publication of this article, on the “the night of the long knives” in Germany, Ernst Rohm and almost all of his associates were slaughtered despite their contributions to the Nazi cause and merit before Hitler himself. But Gorkiy’s prediction did not come about and fascism did not vanish from Germany, just as the number of homosexuals did not decrease in the Soviet Union. In May 1934, the famous English Communist Harry White, concerned by the sharp change in the Soviet Union’s attitudes towards homosexuality, wrote to Stalin in which he asserted that “making homosexuality a crime runs counter

5. ამ სახელით შევიდა ისტორიაში 1934 წლის 30 ივნისი, როცა ჰიტლერმა პოლიტიკური მოწინააღმდეგეების ჩამოშორების მიზნით, ერთი ღამის განმავლობაში “SA”-ს 200-მდე წევრი ფიზიკურად გაანადგურა. მათ შორის იყო ერნსტ რომიც, რომელიც სათავეში ედგა ყავისფერპერანგანათა პოლიციას. რეპრესირებულია უმეტესობა ჰომოსექსუალურ ორიენტაციის იყო, რის გამოც, ამ თარიღს გერმანიაში ჰომოსექსუალთა წინააღმდეგ მიმართული ტერორის დასაწყისადაც მიიჩნევენ. უფრო ვრცლად ამის შესახებ შეგიძლიათ ჟურნალ “მეს” მე-5 ნომერში გამოქვეყნებულ სტატიაში ნაიკითხოთ “ჰომოსექსუალობა და მესამე რაიხი”.

6. Журнал «Источники». №5-6. 1993

7. «Радио свобода» от 10.03.2002. Владимир Толыч. “Красным” по “голубому”. - Советская власть против гомосексуалистов

8. Dan Healey, Homosexual Desire in Revolutionary Russia. The Regulation of Sexual and Gender Dissent. University of Chicago Press; Chicago, 2001

ისმგებლობის შემოღება ეწინააღმდეგება როგორც სინამდვილეს, ისე მარქსიზმ-ლენინიზმის პრინციპებს". ვაითის აზრით, პასუხს კითხვაზე "შესაძლებელია თუ არა ჰომოსექსუალი კომუნისტური პარტიის ლირსეული წევრი იყოს", პრინციპული მნიშვნელობა ჰქონდა არა მხოლოდ საბჭოთა, არამედ მსოფლიოში მცხოვრები კომუნისტებისთვისაც. როგორც ჩანს, სტალინზე არც წერილში მოყვანილ შედარებას უმოქმედია ჰიტლერთან და არც მარქსიზმ-ლენინიზმის პრინციპებთან დაპირისპირების შესაძლებლობას. ვაითის წერილს სტალინმა რამდენიმე სიტყვა მიანერა: "გადაგზავნეთ არქივში. იდიოტი და დეგენერატი. ი.სტალინი."

ჰომოსექსუალობის კრიმინალიზაციას წინ უძღოდა ახალი კანონი "ოჯახისა და ქორწინების შესახებ", 1936 წელს აიკრძალა აბორტები. როგორც კი სახელმწიფო გაძლიერდა, მოჩვენებითი პროგრესულობა და თავისუფლება მაშინვე შეიცვალა ბოლშევიკური პურიტანიზმით. საბოლოოდ, "პროლეტარიატის დიქტატურა პრაქტიკაში ვულგარული პურიტანიზმის დიქტატურა აღმოჩნდა"

დენ ჰილის აზრით, 1934 წლიდან, როდესაც ჰომოსექსუალობა კანონით დასჯადი გახდა, საბჭოთა კავშირის არსებობის მანძილზე დაახლოებით 60 000 ადამიანი გასამართლდა ამ ბრალდებით. ჰილი ამ მონაცემების გავრცელებისას არქივებში არსებული მასალებს ეყრდნობა და იქვე აღნიშნავს, რომ ამ ადამიანების რიცხვი გაცილებით მეტი უნდა იყოს, რადგან წიგნზე მუშაობისას მას ხელი არ მიუწვდებოდა უშიშროების სამსახურის არქივებზე და არ არსებობს ინფორმაცია მათ მიერ ამ მუხლის გამოყენების თაობაზე. გარდა ამისა, ოფიციალური მონაცემების უზუსტობაზე უნდა მეტყველებდეს ის ფაქტებიც, რომ როგორც ჰილის კვლევიდან ჩანს, პოპულარული ან ცნობილი ადამიანების შემთხვევაში, უშიშროების წარმომადგენლები ამჯობინებდნენ ბრალი ჰომოსექსუალური ურთიერთობისთვის კი არა, კონტრრევოლუციურ მოქმედებისათვის წაყენებინათ.

რაც შეეხება ლესბოსურ ურთიერთობებს, ქალი ამოვარდნილი იყო ჰომოსექსუალობის ზოგადი კონცეფციიდან (ტერმინი ჰომოსექსუალობა მხოლოდ

to both reality and the principles of Marxism-Leninism."

White, who himself was gay, believed that, the answer to the question "can a homosexual be a worthy member of the Communist party", was of key importance not only to the Soviet Communists but also to communists living elsewhere in the world. It seems that neither the letter's comparison to Hitler nor the claim that anti-gay laws contravened the principles of Marxism-Leninism had any effect on Stalin. Stalin wrote the following words on the letter: "Send this to the archive. He's an idiot and degenerate. I. Stalin."

The criminalization of homosexuality was preceded by a new law "on marriage and family"; abortion was banned in 1936. As soon as the state got stronger, the illusory progressiveness and freedom was replaced with Bolshevik Puritanism. As Vladimir Tolts put it, "The dictatorship of the proletariat in practice emerged to be a dictatorship of vulgar Puritanism."

According to Dan Healy, from 1934, when homosexuality was banned by law, until the dissolution of the Soviet Union in 1991, 60,000 people were convicted on this charge. Healy notes that this number is based on his research in archives and points out that the real figure is probably much higher, because during his research he was not allowed access to secret police archives and because there is no information on the NKVD/KGB's use of this article.

Furthermore, inaccuracies in official data, Healy says, likely indicate that when the matter concerned famous or popular people, security officials preferred to charge them not with having homosexual relations, but rather with engaging in counter-revolutionary activities.

7. Журнал «Источники». №5-6. 1993

8. «Радио свобода» от 10.03.2002. Владимир Толцы. "Красным" по "голубому". - Советская власть против гомосексуалистов

9. Dan Healey, Homosexual Desire in Revolutionary Russia. The Regulation of Sexual and Gender Dissent. University of Chicago Press; Chicago, 2001

10. This type of legal bacchanal was beneficial for the ruling party. The case of Florinskiy, who until 1934 worked at the Foreign Affairs Commissariat, for example, allowed the security bodies to "purge" the People's Committee for Foreign Affairs of both homosexuals and undesirable diplomats. (И.С. Кон. «Лунный свет на заре». М.1998).

11. Голубая книга. Положение геев и лесбиянок в Украине. Киев. «Нора-принт», 2000

12. И.С. Кон. «Лунный свет на заре». М.1998

ამგვარად, ფაშისტური რეჟიმის მსხვერპლთა მსგავსად გერმანიაში, დღემდე უცნობია იმ ადამიანთა ზუსტი რიცხვი, ვინც 1934 წლიდან საბჭოთა კავშირის დაშლამდე 121 მუხლით იქნა გასამართლებული. საბჭოთა კავშირი ფორმალურად 1991 წელს დაიშალა, თუმცა, ტოტალიტარული რეჟიმისათვის დამახასიათებელი სწრაფვა საზოგადოების ჰომოგენურობისამი და აგრესიული დამოკიდებულობა “განსხვავებულობისადმი” დღესაც საკმაოდ თვალშისაცემია ჩვენი საზოგადოების საკმაოდ დიდ ნაწილში.

Eka Aghdgomelashvili

- 28 -

through a revision of forms of societal relations and stereotypes, which, according to these patriarchal notions, would mean a loss of cultural identity and pose a fatal danger to it – and on the other hand, the first elements of homosexual discourse appearing in Georgian culture and language themselves carry homophobic tendencies and impulses. This second aspect of the problem indicates that homosexuals' perception of themselves is based on the same stereotypes and superstitions that the homophobic society attributes to them.

As such, homosexuals can themselves promote or spread homophobia, either consciously or unconsciously. But before delving into this topic, I want to briefly touch upon the traditional attitude of Georgians towards homosexuality: it is largely an echo of the same clichés that characterize all patriarchal and Christian societies – “sin”, “perversion”, “deviance”, “immoral behaviour”, a “sickness”, and so on, but at the same time, there is one specific tendency which has not changed over the centuries, one which can be called “foreignizing” or attributing “otherness” to homosexuality.

This tendency acknowledges the existence of homosexual relations in Georgia, but at the same time underscores the fact that gayness is inherently un-Georgian, that it is foreign and unbefitting to the Georgian character. According to this notion, homosexuality is of non-Georgian origin and, when it does occur in Georgia, it always comes in from outside the country. These foreigners who place homosexual "investment" in Georgia are mainly Georgia's enemies or people who are ethnically non-Georgian.

Examples of “sodomy” or the “sin of Sodom” first appear in Georgian ecclesiastical literature in the 10th and 11th centuries. In these texts, the church expresses concern over the spread of this phenomenon and demands that perpetrators be forbidden from taking communion for several years. In 1103, at the Ruisi-Urbnisi ecclesiastical conference, which was convened by King Davit the Builder, one of the main topics of discussion was precisely

Stalin's propaganda also associated homosexuality with image of the enemy, declaring it a decadent habit of the German fascists and Western bourgeoisie. But neither in the Soviet Union, nor in any other country was homophobia based exclusively on ideology. In addition to Christian tradition, which has always been hostile to any pleasures of the flesh, the positivist thinking that arose during the Enlightenment created new forms of homophobia. Nineteenth century medicine, which sought to establish "norms" and "pathologies", tried to

- 32 -

There is no definitive answer as to what meaning the confusion of gender roles has in homosexuals' flamboyant behaviour, though nonetheless we can distinguish three aspects: the first is related to cultural affiliation, wherein a person equates himself to the already existing

- 33 -

In recent years, a new word denoting a person who blurs the line between the sexes has appeared in the Georgian language: "maneruli" is almost always has a negative, belittling connotation and expresses all homophobic stereotypes. Paradoxically, this word is one of the first examples of Georgian gay slang and, as such, is the first element of the heretofore nonexistent Georgian homosexual discourse. By using "maneruli" in a negative context, Georgian homosexuals underscore their "non-maneruli" nature, i.e., on the one hand they acknowledge their homosexuality but at the same time say that there are other "non-maneruli" gays, that is, "good" gays who don't subvert tradition and are loyal to the stereotypes that define the sexes. On the other hand, there are "bad" gays (the "maneruli"),

- 34 -

Giorgi Maisuradze

- 35 -

სახეებით სავსე სცენარი, რისთვისაც, ალბათ, მისთვის ჩვეულ დემაგოგიასა თუ არტისტიზმს არ იშურებდა. თანაც დაუფარავად აცხადებდა: “ლმერთმა ქნას, ჩვენს სტუდიას** ფორმალიზმში სდებდნენ ბრალს. ლმერთმა ქნას, სიმბოლოები გვექონდეს. როგორ შემოიღო კინოს ენაზე გადმოვცე, რა არის წვიმა? სანვიმრებით...”

ასეთი საზოგადოებრივი ფარაჯანოვის დამოკიდებულება ნემისმიერი მოვლენისადმი – წვიმა არა “ნატურალური სახით”, არამედ სანვიმარი ლაბადებით, სიყვარულის ახსნა არა ჩვეულებრივ, ბანალურად (ანუ რაც დაახლოებით იგივეა ფარაჯანოვისთვის, რაც ვერბალურად), არამედ, ვთქვათ, კალისა და პეპელას სცენის გათამაშებით (“ლეგენდა სურამის ციხეზე”) და ა.შ. ცალკეული ეპიზოდები მის ფილმებში ირაციონალურის კარნახით და არა ლოგიკით ებმის ერთმანეთს; ფარაჯანოვი ერთი ამბიდან მოულოდნელად ლირიკულ გადახვევას აკეთებს, რომელიც ტრადიციულ, მწყობრ დრამატურგიას მიჩვეულ მაყურებელს აბნევს, მათი დაკავშირება უჭირს, ზოგჯერ ზედმეტად ღრმა, სიმბოლურ ახსნას ეძებს, მაშინ როდესაც ფარაჯანოვი უბრალოდ ტკება სილამაზით (შეიძლება, იმიტიც, რომ მაყურებელს აცურებს), სამყაროთი, ცხოვრებით... ტკება უბრალოდ თავისუფალი სივრცით, სადაც ყველაფერი ამბივალენტურია, ყველაფერი მოძრავი, სადაც ძალიან ადვილად იცვლება თეორი შავით და პირიქით... მოკლედ, დასაშვებია ყველაფერი, როგორც ზღაპარში, რომლის თანავეტორობა რეჟისორთან ერთად მაყურებელსაც შეუძლია.

საბჭოური კულტურისთვის, რომელიც “ოტტეპელის” სიოს მიუხედავად, ოფიციალურად, კვლავ სოცრეალიზმის დირექტივებით იქმნებოდა, სრულიად მიუღებელი იყო ამგვარი არაკონტროლირებადი სივრცე. მისთვის გაცილებით უფრო გასაგები იყო დისიდენტური კულტურა, რომელსაც კრძალავდა, თაროზე შემოედებდა, ანტისაბჭოურად და მტრად გამოაცხადებდა ავტორს, ან უკეთეს შემთხვევაში, მიჭრიდა-მოჭრიდა, არასასურველ ეპიზოდებს მოაცილებდა და “გააუმტკივარებდა”... მაგრამ, რა უნდა ექნა ფარაჯანოვისთვის, რომელიც არ ყოფილა დისიდენტი? მისი ფილმებისთვის, რომლის დაჭრა ისედაც სუმბურულ ტექსტებს საბოლოოდ გა-

ing the fact that he’s confusing the viewer)... He is revelling in his free space, where everything is ambivalent and everything is moving, where white very easily becomes black and vice versa... In short, everything is possible, like in a fairytale which the viewer can co-author alongside the director.

For Soviet culture, which, despite the “thaw”, was still created by the directives of socialist realism, such uncontrolled space was totally unacceptable. For the system, dissident culture was far more comprehensible. Works by dissidents were either shelved and their authors declared anti-Soviet agitators and enemies of the state or they were cut to pieces, with all the undesirable episodes removed and presented in sanitized form”... but what were the authorities to do with Parajanov, who was not a dissident? Editing his films would have removed the central “skewer” from the already eclectic texts. And, indeed, what would they have cut out? The elevated love scenes or the stories of heroes who sacrifice for the homeland?

Under the doctrine of socialist realism, everything had to be very concrete, clear and comprehensible and include a character that was good and to be emulated as he builds a happy future while another character seeks to thwart this drive. With Parajanov, “Forgotten Shadows of Our Ancestors” take us through an imaginary world and brings mythological personages and stories to life. The only thing the author can be accused of is being divorced from modernity, not reflecting reality and being decadent.

Of course, “Emigration to the Past” – to the prehistoric past at that – was a protest against reality, which he took on by creating a colourful, beautiful and elevated world both in life and in his films. Had he been born several decades earlier, he would have been charged with formalism and done away with, thus joining the ranks of the repressed. In the 1960s-70s formalism remained a “grave sin” for artists and they still faced repressions – albeit in a different form.

კადრები ფილმიდან “ამუღ ქერიბი”
Scenes from Ashik Kerib Movie

1. Paraphrase of a famous Lev Kuleshov quote about a scene in the film which, he thought, represented a particle in the montage chain as basic as a brick in a wall.

2. The Kiev Film Studio, which carries the name of Dovzhenko, one of the fathers of poetic film.

“მივიწყებულ წინაპართა აჩრდილების” საერთაშორისო წარმატების შემდეგ “კიევის ფრესკებზე” დაწყებული მუშაობა შეაწყვეტინეს. ის, რომ ფარაჯანოვი არასასურველი რეჟისორი მისი ფილმები კი მიუღებელი იყო, “საიათნოვას” მიმართ გატარებულ “სანქციებში” აშკარად გამოჩნდა – ფილმს დაბალი კატეგორია მიანიჭეს, რაც იმას ნიშნავდა, რომ მხოლოდ პროვინციულ თუ მეორეხარისხოვან კინოთეატრებში იქნებოდა ნაჩვენები, საერთაშორისო ფესტივალებზე გატანა, რასაკვირველია, შეუძლებელი იყო. მაგრამ ფარაჯანოვის “ნორმაში მოქცევა” იმდენად რთული იყო, რომ მხოლოდ შემოქმედებაზე ზეწოლა საკმარისი არ აღმოჩნდა. ის ორჯერ დააპატიმრეს სპეკულაციასა და ჰომოსექსუალობის ბრალდებით. პირველად (დაიჭირეს 1974წ. ფილმზე “საოცრება ოდენსში” გადაღების დროს) მკაცრი რეჟიმის ხუთწლიანი სასჯელი მიუსაჯეს, რომელიც დასავლური საზოგადოების აქტიური ჩარევით, განსაკუთრებით, საფრანგეთის კომპარტიისა და მისი წევრის, პოეტ

I have profoundly comprehended my year in strict isolation, the charge against me and the sentence handed down. I ask you personally to pardon me for my actions. Before you personally, I undertake the commitment not to return to Kiev and not to return to the arts once I am released. My physical and moral state is just as weak as my future.

ფარაჯანოვი ხელოვნებამ გადაარჩინა ზონაში, სადაც ყველაზე უტილიტარული და იაფასიანი ნივთისგანაც კი კოლაჟებს ქმნიდა. თითქმის ყოველ წერილში თავის მეგობრებს სთხოვს, გამოუგზავნონ ბისერები, გამოუსადეგარი ძველი ნივთები და ა.შ. „ცხოვრების საუკეთესო წლები“, რომელიც გავატარე იზოლაციაში“ – ასე მოიხსენიებდა ციხეში გატარებულ პერიოდს, როცა შექმნა ასი ნოველა, სამი სცენარი, 120 ნახატი და კოლაჟი და გაიარა ნამდვილი ჯოჯოხეთი. თუმცა, ფარაჯანოვი თვლიდა, რომ ხელოვანისთვის აუცილებელიც კი იყო, ეს ყველაფერი განეცადა. თითქმის ოცნლიანი პაუზის შემდეგ გადაღებული ფილმები კი ისევ ისეთი ფერადოვანი, სიცოცხლითა და უსაზღვრო თავისუფლებით გაჟღენთილი, ისევ სიმბოლოებით სავსე და „უშამფურო“ იყო. „პერესტროიკის“ რიტორიკა ამ ყველაფერს იტანდა, მაგრამ ამჯერად ნაციონალისტი ქსენოფობებისთვის მისი სომხური წარმომავლობა გახდა მიუღებელი.

არ შემეშინდება, რომ ფარაჯანოვზე დანეის პერიფრაზირება მოვახდინო.

PS: The French critic Serge Daney once wrote of Jean-Luc Godard: "The name Godard carries about the same meaning that Picasso's did in his time. He became synonymous with art in the incomprehensible-to-the-masses, perversely avant garde sense – in other words, in the fraudulent sense... in essence, however, the word 'Godard' to some extent means 'openness' and the extravagant freedom which is why people are jealous and scold him."

I would not hesitate to paraphrase this quote and apply it to Parajanov.

Teo Khatiasvili

GAY.GE
შპს მაინკეფონდ

უკვე
ONLINE

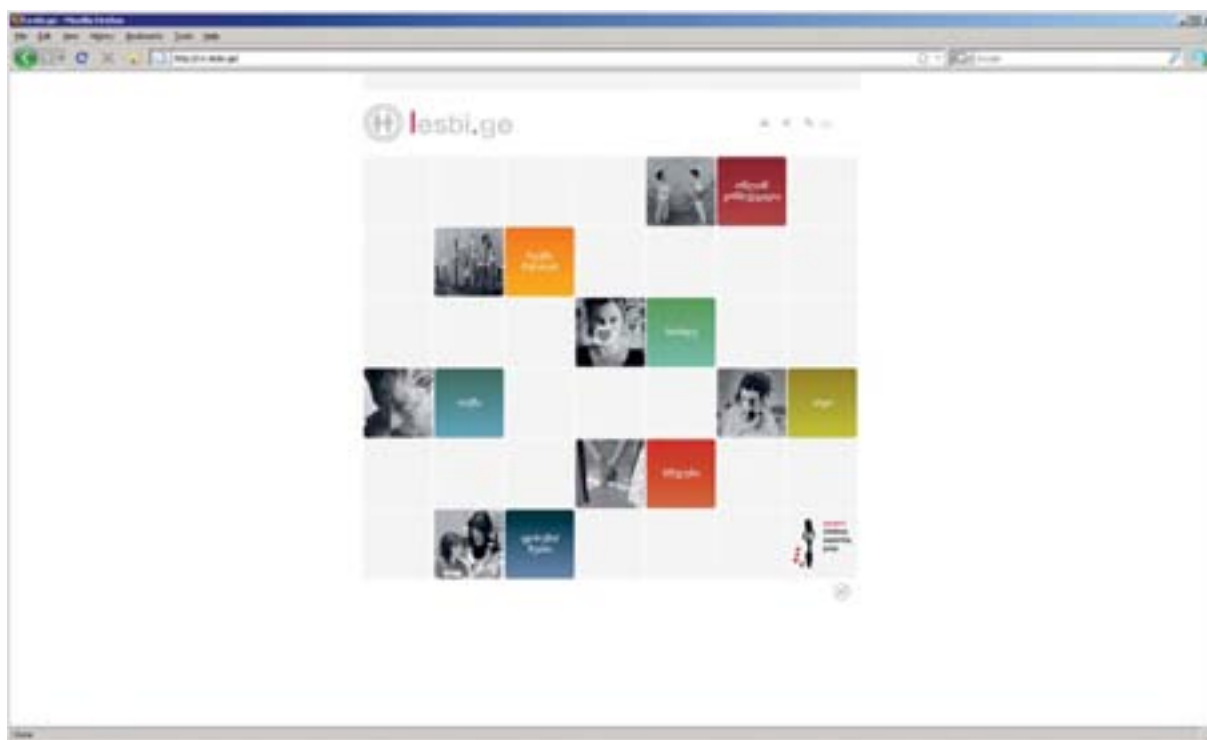
ლესბოსალების, გეების, ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერებისათვის
FOR LESBIAN, GAY, BISEXUAL AND TRANSGENDER COMMUNITY

lesbi.ge

მალე...
SOON...

ვებ-რესურსი ლესბოსელი და ბისექსუალი ქალებისათვის
WEB RESOURCE FOR LESBIAN AND BISEXUAL WOMEN

www.inclusive-foundation.org

PUBLISHED BY Inclusive Foundation

PRINTED in Cezanne Ltd.
140, Tsereteli Ave. Tbilisi, Georgia
Tel: 995 32 35 70 02
lika@cezanne-web.com

ELECTRONIC VERSION OF THE ISSUE IS
AVAILABLE AT INCLUSIVE FOUNDATION
WEBSITE
www.inclusive-foundation.org

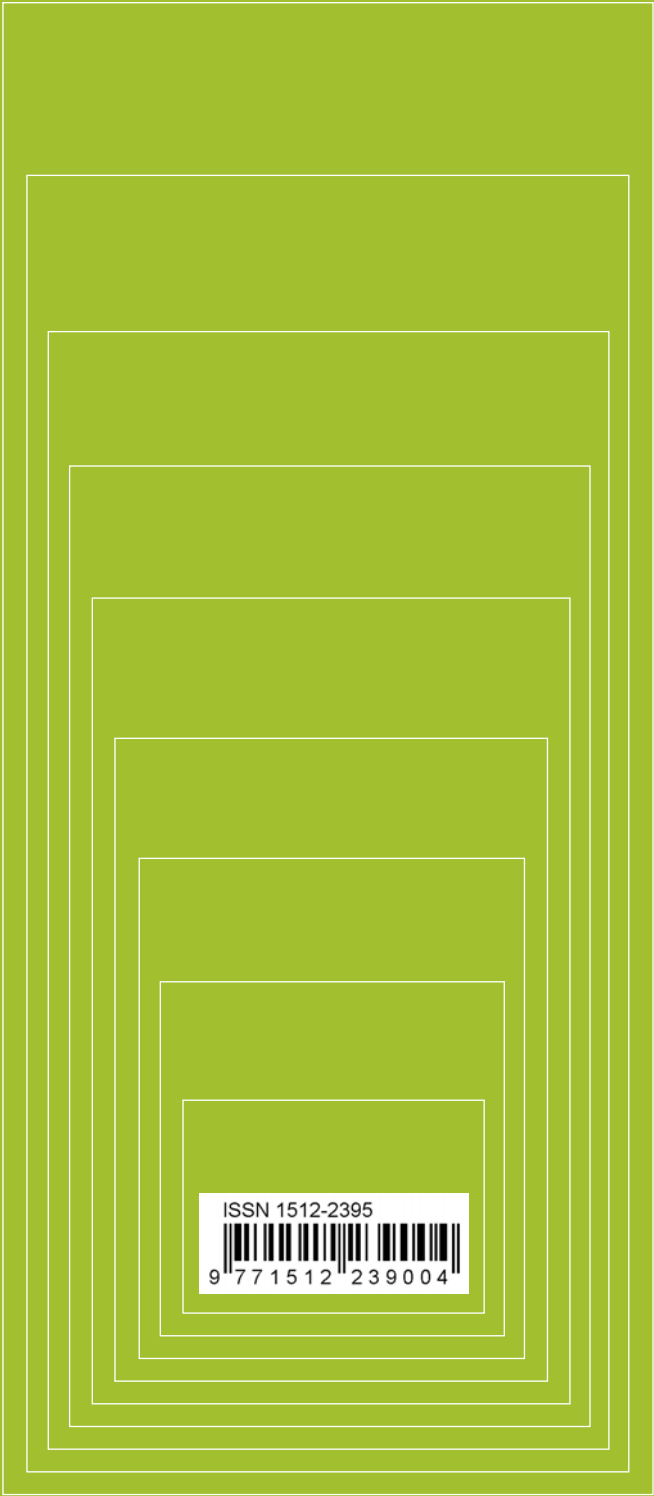
MATERIAL PUBLISHED
IN THE MAGAZINE IS COPYRIGHT
PROTECTED AND NEEDS TO BE
REFERENCED

MAGAZINE IS DISSEMINATED FREE OF CHARGE

Publication is financed by
COC Netherlands and
Heirich Boell Foundation

ISSUE DESIGNED BY:
pr'ntlock

ISSUE IS PREPARED BY:
Eka Aghdgomelashvili
Paata Sabelashvili
Kakha Kepuladze
Giorgi Maisuradze
Teo Khatiasvili
John Horan
Nino Bekishvili

ISSN 1512-2395

9 771512 239004